

HRADČOVICE

Obec Hradčovice ležící na cestě z Uherského Hradiště do Uherského Brodu má více než 750-ti letou tradici. Vznikla na úrodných březích řeky Olšavy a v dnešní době má 985 obyvatel. Obec se skládá ze dvou částí Hradčovic a Lhotky.

HISTORIE

Obec Hradčovice, ležící v Poolšaví, vznikla na jedné z křižovatek starých obchodních a vojenských cest, směřujících do Čech, Slezska a Uher. Počátky sahají do 11. století a patří mezi nejstarší historicky známé vesnice okresu Uherské Hradiště. Předchůdcem obce bylo snad velkomoravské hradiště Bolegradica.

Není proto divu, že údolí Hradčovského potoka, od severu chráněné oblými zalesněnými kopci s nivou řeky Olšavy na jihu, se stalo kolébkou a domovinou mnoha generací. Tímto krajem procházely hordy a pluky vojsk mnoha vojevůdců a panovníků, ale též skupiny, rody a kmeny rozličného etnika a rozmanitých kultur, jejichž příslušníci zde zanechali stopy svého pobytu, svých sídel a práce nebo zde byli pohřbeni.

ZAJÍMAVOSTI

Římskokatolický farní kostel Všech svatých

První písemná zpráva o existenci kostela v Hradčovicích je datována do roku 1406 za vlády Oneše ze Šarova. V roce 1418 byl kostel obsazen husity a farnost byla připojena k novoutrakvismu a přiřazena k Vlčnovu. Vlivem válek kostel zpustl a byl obnoven v roce 1670 s nevšední péčí a obětavostí Václava Halámka. Až v roce 1936, kdy byla provedena generální oprava venkovní fasády kostela, se odhalily

doposud neznámé skutečnosti, které vypovídají o vzniku a charakteru stavby kostela. Kostel vykazuje čtyři stavební období. Nejstarší sahá do 13. století. Druhé stavební období je zajímavé tím, že se ráz zdí i staviva shoduje se stavivem zřícenin hradu Cimburka u Kyjova, pocházejícího z let 1320 - 1330 (doba vlády Jana Lucemburského). Do třetího období spadá zvýšení stavby chrámu. Tato úprava byla provedena asi na začátku 16. století. Ve čtvrtém období je chrámová loď i věž zbarokizována. Uvnitř najdeme tři oltáře, po stranách dvě kaple - Panny Marie lourské a milosrdného srdce Ježíšova.

K novějším úpravám patří svěcení nových zvonů z roku 1956: sv. Marek, Panna Maria s nápisem „Maria, královno nebe a pomocnice křesťanů oroduj za nás“, sv. Antonín s nápisem „Svatý Antoníne, patrone ztracených, oroduj za nás“. V letech 1981 - 1985 proběhla oprava interiéru kostela: stávající oltář a presbytář upraveny podle nové liturgie, přeložení křížové cesty, restaurace kříže, sochy Panny Marie a sv. Terezie, postavení sakristie, pozlacení svatostánku.

Dnes spravuje farnost, do které patří čtyři vesnice, důstojný otec Antonín Škabraha. Již dvacet let se stará o duchovní život hradčovských věřících.

Farní kostel Všech svatých - barokní stavba z 18. století.

ROZHLEDNA NA LHOTCE

Železná věž s volným přístupem a úplným výhledem.

Nadmořská výška: 285 m. n. m.

Poloha: v části obce Lhotka, část Padělky

Otevřeno : v letním období tj. od 1.6. do 31.10. denně od 8:00 do 20:00

Charakteristika: Trubkový stožár výšky 35 metrů se zastřešenou vyhlídkovou plošinou o průměru 5,6 metru ve výšce 18 metrů. Přístup k ní zabezpečuje schodiště ovinuté okolo roury. Výšku 18 m překonává celkem 96 schodů. Bezpečnost pohybu po schodišti je zajištěna vnějším zábradlím, na vnitřní straně schodiště je výstupní madlo.

Mlýn na řece Olšavě

Prvním vlastníkem doloženým písemnou zprávou byl Oneš ze Šarova. Mlýn mu patřil od roku 1360, po něm jej zdělila sestra Anna, ovšem byl zasáhnut domácí válkou mezi moravskými markrabaty Joštem a Prokopem a jeho funkce byla značně omezena. Další zpráva sahá do roku 1615 a uvádí jako držitele mlýna Melichara Kozlíka z Kašenavy. Jeho syn Jiří vlastnil obec Přestavlký u Olomouce a za účast na stavovském povstání mu bylo zkonfiskováno dvě třetiny majetku. Jak bylo naloženo s hradčovským mlýnem, není známo.

Samotný mlynář náležel v obci vždy k nejpřednějším osobám, vždyť mlynářství bylo nejvýhodnějším řemeslem ve vsi. Kromě pozemkového majetku měl příjem z mletí, sám nebyl zatížen robotou, mohl mít vlastní hospodářský dvůr a chovat až 150 ovcí, 12 krav a 40 sviní, jak se dozvídáme z gruntovnice. Mimo své řemeslo mlynář také lovil a prodával ryby, plavil dříví a levná vodní energie byla využívána k opracování kmenů, tzn. k pohonu pil.

"Hradčovice byly známy poctivými rody mlynářů, z nichž rod Ambrů byl nejvýraznější a dal střednímu Poolšaví řadu pokrokových mlynářů".

V roce 1900 byla provedena rekonstrukce mlýna a současně začala fungovat i turbína, která poháněla generátor vyrábějící stejnosměrný proud. Energie sloužila ve dne k pohonu mlýna a pily, a večer ke svícení v kostele, hostinci a několika domácnostech. Dne 10. 2. 1902 v masopustní poledne vznikl požár ve mlýně, ale rychlý zásah sboru dobrovolných hasičů jej rychle zlikvidoval. Získali odměnu 60 korun.

V době II. světové války byl mlynář Jaroslav Stolař udán, že mlel pro lidi více, než bylo povoleno. Krátce nato byl zatčen, odsouzen za sabotáž a dne 8. 10. 1941 popraven. Naposledy mlel mlýn pro občany Hradčovic v první polovině 60. let.

FOLKLOR

HRADČOVSKÝ KROJ

Kroj hradčovský v Hradčovicích, Lhotce, Drslavicích a Veletinách. Kroj tento jest uprostřed mezi vlčnovským krojem a brodským. Dříve se asi podobal více vlčnovskému, začal však přibírat kolem r. 1870 některé části z kroje brodského. Ženy mají nyní oděv rázu brodského, muži více po vlčnovsku chodí. Nemají však už charakteristického kloboučku vlčnovského.

Kroj všední mužský i ženský skládá se zase z obnošenějšího šatstva svátečního. V létě ovšem nosí se u mužské části gatě, které se tu skoro vždy nosí do bot. Děvčata v létě nosí malé šátečky "pod bradu" do práce.

Ve svátek oblékají muži i chasníci nohavice černé, hustě modře šňůřečkové a celkem ve formách jako na Kunovsku. Také kordula je podobně šňůřečková, ale všechna ta výzdoba jest hrubší a pouze z modrého a u kordule červeného harasu, nikoliv z hedvábí. Červené třapce u kordul nejsou kadeřavé, nýbrž plihé, tedy jako ve Vlčnově. Kdo jest stár přes třicet roků, má kordulu jen modře a méně šňůřečkovou a též třapce na předu u kapes a vzadu u šušků jsou modré. Nohavice stahují se řemenem jako všude jinde, někdy bohatě vybíjeným. Boty holínkové jsou obyčejného rázu, kdysi bývaly oblíbeny pěkné čizmy do špice s modrými třapci až po nárt a s kovanými podpatky (krajovicemi) na tři prsty vysokými. Bílý flanelový lajbl se už málo nosí. Za to místo něho soukenné sakové kabátce tmavé barvy. Halena má límec "ofranclený", t. j. s "franciemi" a je rázu novoveského. Kožich jest buď rázu hradišťského (dlouhý) nebo brodského (krátký), zřídka jen typu vlčnovského.

Širák nosí se nyní nekrojový, dříve nosíval se malý, černý, se zelenou šňůřečkou a žaludy vzadu jako na Hradišťsku. Staří ovšem mívali pentli černou na klobouku. V zimě nosí se beranice. Košile je vyšita zpravidla stehem křížkovým, různými barvami ve tmavě žluté půdě, u starých skromně černými stehy. Celek připomíná na Hradišťsko, ale vyšívání není tak přepychové, zřídka hedvábné a prolamované.

Mentýky černé s modrým šňůrováním, jimž tu "kabáty" říkali, již všechny zanikly. Nosili je zase "úrade" o slavnostech a družbové i ženich o svatbách. Také vydrové "aksamítky" s lebkou zelenou, aksamitovou, a okrajem buď vydřím nebo tchořovým dávno již zanikly.

Ženský oděv má rubač s hodně vysokým oplečím jako na Brodsku. Též šorec, fěrtoch i fěrtušky podobají se brodským, ale vše je delší než např. ve Vlčnově, což vysvětluje se tím, že tu nosí se skorém vesměs šněrované botky místo bot a punčochy jako na Brodsku. Rukávce jsou také jako tam a bohatě vyšity, ale mají vždy rukávy od ramen spadlé a teprv v záloktí se rozšiřující. Kordulky mladších jsou pestré s pentli a portou kolem podlouhle čtverhranného výstřihu a mají vzadu mnoho faldíčků čilí varhánků a nad nimi pěkně pestrým hedvábím jemně vyšité ozdoby, hlavně z drobných srdíčkovitých a růžičkovitých tvarů, převážně žluté. Starší ženy nosí soukenné černé korduly se čtverhranným výstřihem a pod ním hedvábné, čtyřhranné, červené a modré šňůřečkování bez třapců.

Lajblů ženské celkem neužívají. Zato čím dál tím více "marýnek" rázu brodského, většinou barvy modré nebo fialové i kvítečkované, na léto pak "jupek" krátkých jako na Brodsku. Kožich ženský jest bílý také jako na Brodsku. Vázání šátku u vdaných bylo ještě kolem r. 1885 stejné jako ve Vlčnově. Dnes nosí takové vázání ženy, jen když jdou na úvod nebo na zdavky. Jinak nosí šátek s příčnou jelítkovitou "nátěstou" jako na Brodsku. Svobodná děvčata ovazují šátek, ovšem turecký, o slavnostech "na ocas", t. j. tak jako na Brodsku, při čemž zadní cíp volně splývá a postranní cípy se pod něj v týle svazují. Jinak na obyčejno uvazuje se šátek "na babušku" jako na Brodsku, přičemž cípy boční se kolem brady omotají a často na temeni hlavy svazují. I na Hradčovsku nosí se nyní už velmi často malé "šátečky pod bradu" (kašmírové šlovou i tu "zelinky"), na svátek s třepením na okraji. Šatky i čepce bývaly ještě v polovici minulého století v obyčeji a podobaly se obojí kunovským. Jako na Brodsku nosí děvčata jediný "lelik" vlasů a váží k němu v neděli květovanou hedvábnou mašli.

Při svatbě nosí nevěsta i družičky plachetky pěkně vyšité jako ve Vlčnově. Pentleni se již málokdy užívá a skládá se z "pentličky kolem obalenky", "věnce" z dělaných květín a "ocasů" s pentlí vzadu. Na uších jsou "růžičky".

Dětský kroj jest jako ve Vlčnově, ale zase ne tak červený, ne tak bohatý. Koutnic, vyšitých uprostřed přeznými, modrými, bílými a někdy i černými nitmi, není už. Jen prostřední pruhy z nich ve sbírkách najdeme.

ZVYKY

MASOPUST

Masopust se vyznačoval tím, že jen v této době byly uzavírány sňatky. V jiné době církevního roku svateb nebylo. Masopust končil vesele a rozpustile. V posledních dvou dnech masopustních chodili výrostci po "babkování" - dům od domu a byli obdarováni obilím, špekem a vejci. Nosili sebou rožeň, na který napichovali darovaný špek. Po babkování darované věci prodali, penězi se podělili, aby mohli zaplatit "muziku" a měli na útratu.

NOSENÍ LETEČKA A MARKA

Smrtná neděle patřila, a stále patří, děvčatům a chlapcům od 3 do 10 let. Děvčata, oblečená do krojů a s "letečkem" - smrkovou větví, celou ozdobenou pentlemi, chodí jednotlivě nebo ve skupinách po dvou až pěti dům od domu nebo k rodině a známým. Zatlučou na dveře a písní vítají příchod jara:

"Neseme, neseme nové letečko,
buďte, babičky veselé,
pod okénkem sedajte, gořalenku pijajte.
Svatý Jiří vstává, zemi odmykává,
aby tráva růstla, všelijaké kvítí,
modrá leluja, kde jsi bývala,
u studánky, u milenky ruce nohy mývala.
Panímámo krásná, daj užíčku másla,
jestli je to maličko, přidej ještě vajíčko.
Jedna, dvě, tři, tak to panímámo patří."

Hoši nosí "Marka" - za muže ustrojeného panáka. Chodí zpravidla dům od domu a říkají:

"Nesem, nesem Marka,
na oleji smaženého
a ve vodě vařeného,
s octem cibulí,
s mlynářovic Mikulí.
Marku, Marku krásný,
kdes ty husy pásł,
pásł jsem je pod dubem
s mlynářovic Jakubem."

HRKÁNÍ

Jako dříve i nyní patří Velikonoce mládeži - hlavně školní. Na Zelený čtvrtek po gloria umlkají kostelní zvony a nastává právo hochů - hrkání. Hoši, kteří opouštějí po dovršení 14 let školu, jsou pány - vedoucími všech ostatních hochů. Ve skupinách procházejí vesnicí ráno, v poledne a večer a hrkáním nahrazují zvony. Po odhrkání chodí hoši vybírat za hrkání, a přitom říkají:

"Tetičko a strýčku,
poslali nás páni,
abyste nám dali
něco za hrkání."

Po skončení sbírky se páni podělí o peníze. Ostatním zúčastněným koupí ve skromné míře cukroví.

JÍZDA KRÁLŮ

Na sv. Ducha byla v obci konána jízda králů po nynějším vlčnovském způsobu. Tento zvyk vymizel za první republiky.

ŠTANDRLE

Po čas roku - v době svátků Františků, Josefů, Janů, Kateřin atd. uvykla mládež a to i škole povinná všem oslavencům v obci hrát "štandrle". K jednoduchému tomuto zvyku sloužili dvě lžice, jimiž o sebe tlukouce u domu oslavovaného říkali nebo zpívali:

Pukaly lavice, pukaly stolice,
Pukaly aj dveři
Františku /Barboro/ otevři.

Hrajem ti štandrle,
u tvoje postele,
ty spíš a o tom nevíš.

Jak nám neotevřeš,
tak do rána umřeš,
proto staň
a nám něco daj.

HODY

Velmi okázale se v obci slavili a stále slaví hody třetí neděli v říjnu. V neděli nosili mládenci na stolicí opentleného živého barana po vesnici a vybírali na něho. Po skončené sbírce zvolený "stárek" barana stínal. Toto stínání bylo pro stárka zkouškou. Neut'al-li jedním rázem jeho hlavu, platil pokutu a utržil posměch hlavně u dívek. Často se stávalo, že mládenci tajně před stínáním sypali zvířeti do vlny na krku písek a tak bylo

stárkovi třeba i třikrát tnouti, než se mu podařilo zvíře usmrtit. Tento zlozvyk odstranil prý v roce 1870 hradčovský farář P. Petráš. Zakázal stínání a doporučil podřezávání zvířete. Oslava hodů se zachovala v téměř nezměněné podobě dodnes. Beran se nepodřezává.

HRADČOVJANKA

Malebné údolí řeky Olšavy, dělicí Vizovickou a Strážnickobrodskou vrchovinu, neobdařila příroda mimořádným bohatstvím kraje. Obyvatelé regionu se živili převážně zemědělskou prvovýrobou. Už to svědčí o tom, že zaměstnání bylo sezónní, vyznačující se těžkou dřinou od rána až do večera. Přesto se mládež scházela po práci ke společenským zábavám, kde převládal hlavně zpěv. Taková zábava brzy vyprodukovala, jako jistý druh nadstavby, doprovodnou muziku. Byli to hudebně talentovaní chlapci, vedeni učitelskými pomocníky při farní škole v Hradčovicích.

Koncem minulého století založil malý soubor pan KOLEK, varhaník zdejšího kostela a po něm přebírá kapelu jeho syn BORIVOJ KOLEK, výborný vojenský muzikant. Pak následovali CYRIL MALINA, RUDA KOLEK, FRANTIŠEK HRUBOŠ, MIREK KUPEC a v současné době vede kapelu JARDA BURÁŇ. Mladí členové souboru jsou převážně absolventy Lidové školy umění v Uh. Brodě a mnozí vykonávali základní vojenskou službu u vojenských muzik.

Kapela hraje pravidelně, má bohatý hudební repertoár, včetně aktuálních skladeb současných a známých skladatelů dechové hudby.

TURISTIKA

Rovná hora

(přírodní rezervace, 12 ha)

Základní údaje:

Louky a pastviny na silně svažitéch pozemcích. Bohatý výskyt ohrožených druhů hmyzu, zejména motýlů. Území je hodnotné i z krajinářského hlediska.

Geologie:

Půdy jsou kamenité, jílovitohlinité, místy je obnažen skelet.

Botanika:

Z teplomilných druhů rostlin zde nachází podmínky např. sveřep vzpřímený, ožanka kalamandra, oman vrboolistý a další.

Zoologie:

Lokalita je významná především výskytem ohrožených druhů motýlů. Vyskytuje se zde např. žluťástek barvoměnný, modrásek bělopásný, okáč metlicový, můry Eugraghe sigma a Xestia castanea. Z dalších vzácných druhů bezobratlých se zde vyskytuje kudlanka nábožná, křížák pruhovaný a velmi vzácný starobylý duh mravence Proceratium melinum, který je znám pouze z několika lokalit Evropy.

Lesnictví:

Území je vedeno jako bezlesí. Je však z části zarosteno ptačím zobem, trnkou obecnou, sídou krvavou, hlohem a růží šípkovou.

Historie a kultura:

Území bylo využíváno jako jednosečné louky, pastviny a sady. Celé území je řadu let bez jakékoliv péče a silně zarůstá náletem dřevin - hlohu a růže šíplové. Vzhledem k nepřístupnosti nebylo nikdy zasaženo chemizací.

PŘÍRODNÍ REZERVACE ROVNÁ HORA

Přírodní rezervace byla zřízena Nařízením Okresního úřadu v Uherském Hradišti č.4/1998 ze dne 22.4.1998. Rozkládá se 1,3 km severně od obce Hradčovice v katastrálním území Lhotka v nad.v. 250 - 340 m.n.m. Celková výměra přírodní rezervace je 12,2667 ha. Jsou to louky a pastviny na silně svažitéch pozemcích. Půdy jsou kamenité, jílovitohlinité, místy je obnažen skelet.

Území bylo využíváno jako jednosečné louky, pastviny a sady. Během období kolektivizace přešlo do užívání zemědělského družstva, které ponechalo část území ladem a část se pokusilo rekultivovat vytrháním ovocných stromů a stržením svrchní ornice. Celé území bylo po řadu let bez jakékoliv péče a silně zarůstá náletem dřevin - hlohu a růže šípkové. Vzhledem k nepřístupnosti nikdy nebylo zasaženo chemizací.

V letech 1999-2002 bylo území zbaveno většiny náletových dřevin s ponecháním části křovin pro zachování hnízdních možností pro ptactvo. Současně bylo obnoveno kosení luk v různých termínech pro příznivý vývoj stepních druhů rostlin a zejména populace žluťáska barvoměnného.

Z teplomilných druhů rostlin zde nachází podmínky např. sveřep vzpřímený, ožanka kalamandra, bílojetel německý, oman vrbolistý, divizna rakouská, hlaváč bleďožlutý, chrpina luční, hořeček brvitý, prostřelenec křížatý, straček přímětník, růže galská a další.

Posláním přírodní rezervace je ochrana bohatého výskytu ohrožených druhů hmyzu, zejména motýlů. Vyskytuje se zde např. žluťásek barvoměnný, modrásek hnědoskvrnný, modrásek podobný, modrásek jetelový, modrásek bělopásný, modrásek vikvicový, ohniváček černočárný, otakárek fenyklový a ovocný, soumračník černohnědý, hnědásek černýšový, okáč voňavkový a metlicový. Z dalších vzácných bezobratlých druhů se zde vyskytuje kudlanka nábožná, křížák pruhovaný a velmi vzácný starobylý druh mravence *Proceratium melinum*, který je znám pouze z několika lokalit Evropy.

NAUČNÁ STEZKA HRADČOVICE – DRSLAVICE

Přírodní zajímavosti

- Hradčovice > Drslavice
- délka 5 km
- 9 zastavení
- vhodná pro pěší

kontakt na obecní úřad:

Hradčovice 168

687 33

tel., fax: +420/572 671 102

e-mail: obec@hradcovice.cz

ZDROJE

www.hradcovice.cz

Zlínský kraj, města a obce zlínského kraje – vydavatelství Proxima Bohemia s.r.o

LITERATURA

Průvodce po Čechách, Moravě a Slezsku: Slovácko – Uherskohradištsko. Soukup & David
2006, s. 90

SIROVÁTKA, Oldřich: *Lidové balady na Slovácku*, sv. 2. Práce Slovákého muzea, Uherské
Hradiště 1965

JILÍK, Jiří – Moarch „Miško“ Eveno: *Rebelové proti všednosti*. Ottobre 12, 2003

SPATHOVÁ, Jana: *Nemovitě kulturní památky jižní Moravy*. Sv. 8. Brno 2000, s. 38